

STRĂMUTAREA

Redactor: Clelia Ifrim
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban
Imagini: Arhiva Fundației „Gavril Galinescu” și arhiva personală a autorului

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

OCTAVIAN, ANDREI CEZAR

Strămutarea / Andrei Cezar Octavian. - București : Cișmigiu Books, 2023

2 vol.

ISBN 978-606-28-1718-3

Vol. 2. - 2023. - ISBN 978-606-28-1717-6

821.135.1

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062817176

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Cișmigiu Books

Copyright © 2023

Cișmigiu Books este un imprint al Editurii Universitare

Editor: Vasile Muscalu

B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București

Tel.: 021 – 315.32.47

www.editurauniversitara.ro

e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47/ 0745 200 718/ 0745 200 357

comenzi@editurauniversitara.ro

www.editurauniversitara.ro

CEZAR-OCTAVIAN ANDREI

STRĂMUTAREA

Roman

Volumul 2

CÎȘMIGIU
books

***

Într-un târziu, a înțeles că și războiul minte, prin hârtia adusă de moșu-său Vasile, cu tânguierile goarnei. Sunetul ei, după venirea bărbatului i-a vârat doliu în casă. Doliul dinainte, l-a suportat altfel. Cămăruța dragostelor era doar în inima ei. Restul casei a rămas o colivie, unde pasărea măiastră a mai cântat doar pentru somnul copilului. Viața a urmat drumul călcat bărbătește de fetiță. Doar a ei, că osânda pentru cei care nu au vrut să înțeleagă, din asta trebuie să înceapă drumuri obositoare...

Noaptea plecării lui Sava, a fost doar a vorbelor, cu bărbatul venit din rătăcirile războiului. Doi străini care încearcă să-și vorbească, agățându-se de starea vremii: cât este cerul de înnorat și din care parte bate vântul. Cum sunt vorbele unor străini care se întâlnesc prima dată.

Mai apoi, au considerat că trebuie lămurită plata muncii. Într-o clipă de limpezime, Ion a spus că munteanul merită să ceară prețul cuvenit, luând ce crede că merită.

Nici Sava n-a înțeles. Gornescu s-a supărat, auzind. Vorbele lui Sava nu i-au fost pe plac. Voia altceva. Munteanul, merita mai mult decât casa, mai mult decât pădurea, mai mult decât toate ce-i înconjoară. Doar Ioana a spus ce trebuie. Și la toată urma, avându-l pe Sava, Minodora, nu avea nevoie de nimic. A tăcut, să nu lase vorbele cu hainele mâniei, să răzbată afară.

Înțelegerea nu putea fi încălcată. Câteva zile, casa Minodorei, a fost de gheață. Trebuia să înceapă o primăvară acolo, după timpul cât satul să poată spune că se cunoaște că i-a venit bărbatul acasă. O zi considerată cu păcat, a dus-o la îndeplinire, așa cum a considerat că este bine. Nu a spus nimic despre visul ei. A lăsat bărbatul să vadă. Să înțeleagă că moartea ar fi fost mai liniștită decât viața zbuțuită de lângă ea. Și după asta, iarna ceea fără suflet s-a așternut între ei fără nici o apropiere. O dureroasă

batjocora pentru amândoi. Numai o durere? Fata Gornescului nu putea fi arătată cu degetul. În straie cernite, chiar dacă cineva o să îndrăznească, va trece cu ușurință față de nemărturisirea adevărului. Pentru ea adevărul nu putea fi altfel. S-a născut fetița. Fetiță cu un tată fără să fie tată. I-a ales nume. Din asta măcar cineva să înțeleagă. Au înțeles doar părinții ei, Ioana și Marin. A mai înțeles cineva la nunta din Hangu văzând fetița doar. Din senin, nici un copil al lumii nu poate semăna cu nevasta fratelui ei, fără o pricină anume.

Trăirea adevărului pentru Sava, a fost să nu priceapă nimic. Ion, în mersul șchiopătat prin ogradă, s-a bucurat de venirea pe lume a fetiței, condamnat să fie tată doar pentru că era însurat cu mama ei. Nici asta nu era de înțeles.

Minodora a fost nevasta lui, doar înainte de război. După aceea, bărbatul care a suferit caznele tuturor gândurilor amare, întors din moarte, a ajuns acasă pentru o moarte chinuitoare, când nimic din ce a fost nu mai era a lui.

***

Noaptea pentru singurătate este o povară grea. Să lumineze pe cel de lângă tine nu era nevoie de soare. Firul lumânării era sora candelii. Rugăciunile erau în grija părinților și a celor necăjiți cu nevoie de ajutor. Pentru rugăciunile lui cineva avea nevoie de altfel de lumină. Îi era de ajuns lampa. S-a încruntat gândindu-se că pentru lumină, o lume trebuia cufundată în întuneric. Pentru lampa lui Ilici satele de la Bicz la Zahorna erau hrănite cu amărăciune. Lampa lui numărul opt, cu sticlă de schimb luată de la Gogoi, împrăștiă o lumină afumată, tremurândă la orice mișcare din casă. Satul avea un grup electrogen. Funcționa la spital prin grija doctorului Galinescu. Un alt grup a fost a fabricii vechi din Gura Hangului. Au mai rămas din instalație câțiva stâlpi cu sârme în bătaia vântului și niște becuri spânzurate de pereții câtorva case. De la ele nu s-a văzut lumina. Lumina nopții tot de la lampă venea. În câteva locuri, petromaxele degajau o lumină albă ce duceau umbrele până hăt departe. Unul din ele era la frizeria lui Hrișcanu. Întunecimea nopții, făcea din el un bulgăre de raze rupt din soare.

Viața satului și-a clădit istoria pe timp de noapte la lumina lămpii. Copiii deslușeau poveștile din cărți. Tovarășii de joacă ai viselor erau prietenii din ele.

Încă de mic, tatăl lui Sava, la orice venire de la Piatra Neamț, aducea câte o carte. Fără lumina lămpii, întunericul casei nu ar fi avut nici o împlinire. Stelele erau afară. La lumina lor nu se putea citi. Era inuman pentru oameni să țese povești și să călăuzească pașii cuiva pe pământ fără busolă.

Lumina soarelui era pentru învățatul muncii. La terminarea treburilor, în momentele de tihnă, personajele prindeau altfel de viață. Copiii știau cum să-i adune să fie împreună la jocurile lor. Fără ele casa ar fi fost un târâm cu vise sărace.

După ce a smuls scândurile din geam la venirea de pe front, a aerisit casa. Voia să simtă ceva din prezența părinților. Pe soba rece, străchinile și-au rătăcit rostul. Doar lucruri, așezate la locul lor, păstrau ordinea vremii dinainte. Gazda plecată a lăsat casa pustie. Degeaba visele nopții căutau să-i arate că nu este singur. Dimineața același pustiu, lumina cât să vezi în jurul pereților. Deasupra mesei policioara cu cărți unde după atâta așteptare poveștile doreau nerăbdătoare călătoria din mintea cititorului. Fiind mai mari, volumele cartonate a maestrului francez, începea rândul dinspre perete. Și pe alte maluri de ape oamenii poartă osânde de vieții. Toți erau călători ca el. Când va veni vremea să-l cunoască pe Javert? Uneori în viața oamenilor întâmplările se aseamănă, schimbându-și doar hainele după cum arată vremea. Finalul pare diferit doar pentru că nu pricep ce să alegă, din participarea altor personaje.

Citea povestea unei fetițe ajutată de un străin să care apa de la izvor. Apele fântânilor ar trebui să urce treptele dorului. Din carte a înțeles că apa galeții urcă treptele chinului. Un pahar cu apă duce cu el o poveste. La o găleată plină, poveștile pe cât sunt de multe, unele rămân neînțelese...

De la o fântână și după focul pădurii a cunoscut o femeie. Unii ajung la capătul pământului și nu dau peste așa ceva. Lui nu i-a trebuit atâta drum. Avea nevoie de altceva, să poată învinge senzația că venirea lui Ion a făcut ca locul lui să nu mai fie acolo. Simțea, citind din carte, că Minodora Gornescului încearcă să-i spună ceva. Îl durea atât de mult depărtarea și lăsa cartea pentru alte nopți.

Inima satului, noaptea, bate la lumina lămpii. Vântul flutura rufele. Crengile copacilor îngâneau un cântec a lor, fără să ajute cu nimic oamenii.

Să fi bătut cineva în ușă ar fi mai bucuros. Pentru așa ceva niște pași trebuiau să trezească podeaua prispei. Era doar vântul cu șoapte de Bistrița și freamăt de pădure. Avea nevoie de povești vii, ca cele ce se întâmplă în alte case. Aștepta lumea viselor să învețe calea ce trebuie să o urmeze.

Cândva, Minodora gândea la fel, zbuclumându-se să-l vadă venind și să-i facă ranița fărâme. A rămas același străin.

Pe cine ar fi trebuit să aștepte pentru a-și domoli îndârjirea? În inima oamenilor, singurătatea duce la pustiirea vieții. A trebuit să se petreacă multe până să -și dea seama că și inima lui este tot mai pustie. Singura femeie adevărată, către care o cruce și niște amintiri i-au îndreptat drumurile vieții a rămas la casa de lângă pădure. Lungeniul s-a topit în adâncul lui.

În dosul armei, unde aștepta și moartea, ar fi dat o parte de suflet pentru orice fel de zi a Hangului lui. Acum pe treptele timpului s-ar fi bucurat să mai stingă o dată pădurea și cu o parte din apele Lacului Morii să aline și vâlvătaia ce l-a cuprins. Acolo ar fi găsit mai mult decât un munte și o Bistriță. Acum cu siguranță ar fi procedat altfel și drumurile Gornescului către Hangu ar fi devenit reale. Chipul Minodorei prinse a i se contura în minte trezind dorința unei grabnice apropieri.

Scârțâitul cumpenei a bătut în geam. Era o noaptea cu luna obosită ce trezește vedeniile la viață. Acele închipuiri ale minții când un firicel de lumina poate naște balauri din niște biete umbre. Găleata a lovit colacul de piatră. Este cineva la fântână? Nu avea nici un interes să afle. Nevoia scoate din casa omul și-n miez de noapte. Vine și pleacă după ce-și umple vasul.

Cumpăna scârțâi din nou. De data asta găleata trâncăni în doagele de piatră. O fi un însetat bâjbâind în noapte, cineva fără putere să poată ridica o găleată plină sau vreun copil rămas de slujbă în ogradă chinuie fântâna să ducă apa acasă pentru mămligă?

Ieși pe prispă. Cine să fie? Și umbra gardului și luna încâlcită în scame de nori, îl împiedică să vadă. S-a apropiat.

O umbră, un zvon de om, se zbuclumă să ridice găleata plină cu apă.

Prinse de lanțul prăjinii cumpănind-o deasupra găleții. Un râs de clopoțel tineresc de limpede făcu foșnetul apei să i se pară un cântec. Privi cu atenție și văzu o față rotundă după broboada legată sub bărbie. Nu mai desluși altceva. Râsul nu era a unui copil. O fetișcană, voioasă că s-a întâlnit cu cineva. Puse mâinile pe umerii ei, întorcând-o spre lumina coborâtă din sclipirea cerului.

– A cui ești tu, fată?

– Da bine, bade, nu-ți cunoști vecinii! Mai stai pe acasă, ca nici satul nu o să te cunoască!

– Tu ești...

Răspunsul fu un fel de melodie. Un tril de pasăre trezită de venirea primăverii.

– Minodora! Fata lui Mihai, vecinul de peste drum.

Tresări. Nu era decât un nume. Numele fetișcanei pe lângă numele altei femei. Se pomeni cu inima grăbită de întâmplări petrecute pe alte meleaguri. Acolo a învățat să o prețuiască, așa cum a poruncit Dumnezeu.

Pe timpul zilei, ar fi cumpănit vorbele dintr-o stare a așteptării care face viața să se alăture de tine, cu un alt înțeles. A fost ceva pornit din suflet, ceva ce aștepta acolo lumina adevărului.

S-a trezit acum, într-o noapte cu lună săracă, înfiorată de scârțâitul cumpenei. Într-o clipă în minte se rostogoli dintr-o uitare tainică frânturi de viață, cu răbufniri din singurătate, să aibă curajul să-i trezească la viață casa. Pare că vede chipul plâns al Minodorei că nu poate spune ce ar fi trebuit toată lumea să afle. Minte îl îndemna să privească altfel lucrurile.

– Minodoră, nu vrei să-mi fii nevastă?

Răspunsul veni repede, ca și cum l-ar fi avut în minte să -l poată spune fără șovăire. Era chiar dornică să-i răspundă. În sufletul oricărei fete, există un Făt-Frumos crescut din vise și din doruri, la împlinirea vremii să poată spune, DA, bucurându-se de întâlnirea cu el.

– Eu vreau, bădie! Mai trebuie să vrea mămuca și, mai ales, tata!

Ar fi vrut să afle mai multe, dar fata ridică găleata, grăbind pașii peste drum să ducă vestea cea mare acasă. Aproape că-și mușcă limba. În minte se rostogoli ceva răvășindu-i gândurile. Unul însă rămase treaz, limpede, lucitor ca lama unui cuțit.

Vorbele astea trebuiau spuse, atunci pe glia Gornescului, din Dealul Comorii. A avut curajul să o spună acum unui copil de care doar auzise. Până acum nu a băgat-o în seama vreodată.

Orice s-ar întâmpla, dacă înțelegerea de a doua zi va fi și spre bucuria fetei, trebuie să-și respecte cu sfințenie legământul.

***

Gândurile nopții devin mai hotărâte. Dacă ar fi fost ziua, nu ar fi dat importanță. Fântâna la marginea drumului este pentru oameni. Doritorul se oprește, umple găleata sau bea o cană să-și astâmpere arșița. Nu a ținut socoteala câți vin și de unde sunt. Scârțâitul cumpenei i-a strecurat în suflet o emoție aparte. Să nu fi fost liniștea nopții cu ciobul de lună atârnat deasupra satului, ar fi dormit liniștit. Fata, cu găleata plină, ar fi plecat acasă și gândurile lui ar fi urmat altă cale. Dar nu ar fi aflat ce poate aduce în viața omului o găleată cu apă.

Unele întâmplări nu pot fi trecute cu vederea. Primul gând a fost să vadă cine umbla noaptea la fântână. Ce a văzut l-a făcut să întrebe. Nu și-ar fi adus aminte apoi de Fărcașa și nici de Lungeni. Poate nici de Krukova. Întâlnirea cu fata de la Fărcașa a fost ca o dojană asupra bocancilor. Întâlnirea de la Krukova o altă dojană că nu este bărbat ca ceilalți. Întâlnirea cu Minodora din Lungeni, nici acum nu i-a aflat înțelesul. Poate doar că a ajuns să fie bărbat fără să se comporte ca atare.

Ce s-a întâmplat în Lungeni l-a făcut să creadă că ceva din el a rămas acolo și că cinstea trebuie privită cu ochii inimii. Ceva mai mult decât într-o viață, ai norocul să ți se întâmple într-o fărâmă de timp. Și cazii în capcană crezând că eternitatea îți vine în ajutor. Este un păcat ce nu face bine muritorului.

La Krukova o poveste de suflet în care războiul a îndrăznit să arate că și dușmanii, pe treptele onoarei, sunt prieteni. Moartea nu ar trebui să aibă drept de judecată. Judecata au făcut-o alții și femeia și-a dus neliniștile singură. E trist, când pentru viața cuiva trebuie să tragi peste viața ta o pală de întuneric. De fiecare dată, nepriceperea lui, a adus suferință altora.

Peste creștetul Cetățuiei s-au așternut pletele bălaie ale soarelui. S-a sculat devreme. Pentru ca fata să poată spună Da, trebuia îndeplinit un ritual al cinstei. Nu mai era Sava, hanganul cu bocanci care purta în haine o parte din muncile pădurii. Ținuta de orășan rătăcit îl făcea stingher.

Înainte de a pași pragul mai privi odată chipul străinului din oglindă. Lama rumeni prea tare, obrații. Să se dumirească pipăi fața. Rumeneala nu era a berberitului. Dogoarea din inimă a poposit acolo înainte de a uimi fruntea.

Erau câțiva pași până la casa fetei. Trebuia doar să treacă drumul. Se mulțumi să creadă că așa ar fi făcut și tatăl lui. Pețirea unei fete nu se face cu traista pe umăr ca la piață. Ar fi vrut să aibă pe cineva alături care să spună că cele dăruite de bărbat sunt mai numeroase și mai bogate decât se spune prima dată. El a pășit singur cu cugetul împăcat că celui de lângă tine e de ajuns să-i pui alături sufletul cu toată simțirea, cinstită și neștirbită de patimi.

În haine de sărbătoare ar fi fost și părinții. Ar fi fost tare mândru să-i fi avut aproape. A plecat singur. A pășit cu dreptul să poată crede că începutul drumului este cel căutat, să poată ajunge acolo unde viața știe să împlinească rostul oamenilor. Din obișnuință duse mâna la umăr să așeze cureaua raniței. Ranița lui era desfăcută pe culme să fie păzită de osânda spinării măcar acum când trebuie să învețe alt fel de mers. Poate a venit

vremea să-i uite rostul și întoarcerile lui să fie mai dese către casă. Avea speranța că în ochii de mură a Minodorei va găsi liniștea și zbuciumul sănătos a unei vieți dorite. De ce așa? Bistrița l-a învățat că fără zbucium liniștea își pierde tainele.

Bătu în poartă strigând la gospodar.

Mihai trebăluia în fața grajdului într-o încercare de a-și domoli freamătul. Și pentru el noaptea a fost a gândurilor. Au început, când fata fără să lase găleata jos, le-a spus că Sava a cerut-o de nevastă. Paraschiva bombăni ceva ce nu le-a fost pe plac nici lui și nici fetei.

– Cred că știi pentru ce am venit la voi!

– Știu de aseară! Să intrăm să vorbim și cu fetele!

Casa era proaspăt primentă. Paraschiva răsucea cu dibăcie la colaci. Din rolă, sufletul pâinii plutea către ei. Lângă sobă, Minodora părea încruntată. Când îl văzu pe Sava, cămășuța îi zvâcni înainte într-o încercare de a sătura plămânii cu aer. Respirația grăbită de osteneala unei lungi așteptări o făcu să se așeze.

Sava cu ochii la ea rosti un bună ziua bâlbâit. Venise prea de dimineață când oamenii bat la poarta vecinilor la mare nevoie. Și venirea lui, putea fi considerată, o mare nevoie.

Mihai trase masa spre mijlocul odăii, cu scaunele în trei picioare ca pentru copii.

– Sunt bune și pentru noi!

– Aș fi vrut ca în locul meu să fi fost bătrânii. Știți că nu au cum. Ar fi fost o onoare pentru ei pețirea unei așa mândrețe de fată.

Paraschiva împinse aluatul spre căldura sobei. Să facă ceva își ștergea mâinile cu prosopul aspru de cânepă să îndepărteze și cea mai mică urmă de făină.

– Minodora, du colacii la masă! spuse într-un târziu.

Să fie de exemplu, Mihai rupse din colacul lui. Gândul lui Sava era pentru altceva.

– Am venit să vă cer mâna fetei!

Paraschiva plimba colacul dintr-o mână în alta, fără să-și dea seama că dogoarea sobei se stinse de mult.

– Din două vorbe la fântână, aseară, m-am înțeles cu Minodora. M-a bucurat să aud că vrea să-mi fie nevastă, dar mai cu seamă mi-a plăcut să aud că mai întâi trebuie să vreți și dumneavoastră.

Paraschiva reuși să-și liniștească mâinile și așeză colacul pe masă.

– Așa și trebuie! Dar să vrem nu e ușor, pentru că fata noastră este în vorbă cu băiatul lui Vasiliu de la Târgu Neamț.

În momentul acela fata sări în picioare. Roșie ca racul aproape că se răsti.

– Ce vorbă, mămuică? Nu a fost nici o vorbă. Ați spus doar că nu ar fi rău să...

Mihai ar fi vrut să vină în ajutorul fetei. Pentru că fata mai crudă cu un an încă de atunci nu a luat vorbele în serios. Fata avea curaj să spună mai multe.

– Pentru o livadă cu meri eu nu mă urnesc de aici. Și să știți că Spiridon nu mi-a plăcut defel.

Uimită de câte a putut spune se uită mai întâi la Sava și apoi la Mihai.

– Nu-i așa, tăicuță?

– Trebuie să ținem cont și de părerea mamei!

– Cum să nu ținem cont că la fel o fi făcut și ea când te-a ales pe tine!

Nu și-a văzut niciodată copilul așa pornit. Ce a spus fata era adevărat.

Amintirile nu au oprit mama din vorbă

– Nu livada cu meri ar avea vreo importanță! Vorba, asta contează! Să rămână așa fără a pierde din adevăr, nici dacă se scufunda pământul! Apoi către Sava.

– Să nu crezi că noi nu ne-am bucura! Te știm bine și mai cu seamă îți știm neamul! Nimic din ce știm nu ne-ar pune la îndoială. Mai trebuie să știi un lucru. Vorbirea cu Vasiliu nu poate fi nesocotită.

Minodora lua în mâna colacul lăsat pe masa de maică-sa.

– Colacul ăsta a fost al tău? Uite ce fac acum cu el!

Îl rupse în două. Și-a oprit jumătate. Bucata rămasă a dat-o lui Sava.

– Colacul nu-i pentru cine îl faci, mămuică, ci a celuia care-l mănâncă!

Din acest moment o să-l mănânc împreună cu Sava. Luați aminte asta!

A fost prima îmbucătură în ziua aceea. Știa aroma pâinii. Ce a simțit atunci a avut gust de mure și zbucium de Bistrița. Simți colacul, inelul de logodnă dintre pământ și cer, prin care omul urcă treptele vieții. Și ceva tainic venit din înțelegerea că femeia pentru zbuciumul liniștii tale, trebuie luată în seamă.

Când Mihai se ridică să-l conducă, din tocul ușii se adresă nevestei.

– Să faci bine să trimiți carte, așa cum am hotărât! Să mai scrii acolo că fata noastră Minodora se mărită cu Sava și că ne-am bucura să nuntească împreună cu noi când îi vom da de știre!

Până atunci, Paraschiva mai credea că înțelegerea cu Vasiliu putea continua. Cum a hotărât Mihai, unirea fetei cu Sava era ca și făcută. Apoi strângerea lor de mână a pecetluit cele spuse. Legea între munteni nu poate fi zădărnicită decât de bunul Dumnezeu.

– Noi, ce am avut de vorbit, am vorbit! Câteva zile de acum încolo vor mai vorbi ele. Treaba lor. Cât despre treaba noastră, urmează să o îndeplinim fără poticneli ca nici o ispită din rânduiala vremelnică a lumii, să nesocotească cinstea.

***

– Sunt niște obiceiuri, mamă! Viața nu mai este că pe vremea matală! Prea multă cheltuială.

– Viața începe cu ceva și se termină cu ceva. Să se termine cu rânduială trebuie să respectăm obiceiurile. Și nici un început să nu fie batjocorit oricât de greu ni s-ar părea.

– Ce treabă avem noi cu ele?

– Dacă sunt ale satului trebuie să fie și ale noastre! Nu le poți trece cu vederea.

– Și cum ai vrea, mamă!

– Eu vreau să facem ce trebuie! Și cum trebuie, să nu ne râdă lumea!

– Nu ne putem întinde dincolo de ogradă!

– Nu lua de bună ce spune tătuca-tu!

Ar fi vrut să spună că și cugetul femeii trebuie luat în seamă. Și să-i mai spună că fata nu este doar a lui.

– Dacă vrem, e bine și cât ograda.

– În ograda asta este o casă în care trăiesc oameni. Nu este doar o ogradă. Satul nostru e plin de ogrăzi. Toate au avut rostul lor. Și peste ele sunt oamenii. Noi, când a fost vorba de nunta cuiva, am trecut prin fiecare ogradă fiind aproape cu sufletul dar și cu dania pentru lăstarul ce dă să se îplinească.

– Dacă ți-aș spune că mi-i frică... Și eu aș vrea mamă! Poate mai mult cum ți-ai dorit și matală!

– Eu ce am vrut am făcut și nimeni nu a putut spune că a fost rău. Și știi ceva? Pe tine nici nu ar trebui să te intereseze cheltuiala. Tu trebuie să fii doar floarea albă ce pleacă la casa ei.

– Nu pleacă nimeni, mamă! Trece doar drumul!

– Când treci drumul să vadă lumea că nu pleci de la casă străină. Să ai țolul tău, lingura ta și oghealul tău. Să puteți face mai apoi lucrurile voastre. Până să le faceți pe toate e cale lungă....

– Și greul te ispitește să zvârli desaga din spinare. Să nu vă oprească poticnelile! Următorii pași tot cu desaga în spate trebuiesc făcuți.

– De unde le-ai învățat pe astea, mamă?

– O fi fost și bunică-ta o floare albă! Am fost și eu! Așa trebuie să fii și tu! Să nu uiți asta draga mamei!

– Dacă atâtea gânduri sunt pentru oleacă de nuntă ce ne așteaptă după aceea!

– Să ne vedem atunci! Nunta este începutul și îndemnul. La orice început oamenii se ajută. De aceea sunt oamenii!

– Nici Sava nu vrea nuntă mare!

– Ba vrea! Pentru el, marele altuia, este mic. Îl știu de când învăța mersul. Când făcea un pas să-l ajungă pe cineva, la fel de repede, făcea altul să treacă înaintea lui. Nu vrea să arate, dar așa va fi. A trimis deja scrisoare la prietenii lui din Lungeni. La câte nunți și botezuri a fost, mă gândesc că cele două ogrăzi nu ne sunt de ajuns. Urs cum este, are prieteni peste tot....

– Și din partea noastră sunt o mulțime de oameni care vor să ne fie alături.

Să ne gândim la un loc unde lumea să petreacă fără înghesuială.

– Prea mult zbucium!

– Fără zbucium, împlinirea n-o să te bucure niciodată! Doar așa poți face viața să fie respectată! Zbuciumul ăsta ar trebui să-l înțelegeți ca pe o bucurie!

– Cum să mă bucur mamă, când mi-i atât de frică!

– Să nu te aud cu asemenea vorbe!

Începu să stivuiască pernele la capătul patului. Căuta de lucru mâinilor să nu le lase în voia zbuciumului. I-ar fi fost rușine să arate fetei că o umbră de teamă îi încearcă și ei sufletul.

***

Pe Ion școala din tranșeie l-a învățat să se bucure de viață așa cum i-a țesut drumurile soarta, îndurând venirea din prizonierat cu mai multe răni, din care una la picior încă nevindecată. Doctorii l-au ajutat, cât să poată merge, să-și târâie păcatele. Moartea siberiană putea fi mai blândă. Altă

rană, adâncă și fără vindecare îl ținea într-o clocoteală continuă. Până când? Se gândea să plece, ascultându-și uncheșul, că locul lui era mai dorit acolo sub cruce. Să fi avut picioarele zdravene și încă două mâini, nu ar fi putut face câte a făcut munteanul. Încearca și el câte ceva, măcar pentru un cuvânt de apreciere din partea Minodorei.

Într-o după masă, a început să meștereasca un legănuț. În nesomnul lor, copiii tulbură nopțile părinților. Minodora a arătat că vrea să fie singură, ținând cu îndârjire de asta. O auzea în odaia de alături cum umbla cu fetița în brațe. Cu toată truda îi cânta. El era acolo, să nu poată spună nimeni că-i în altă parte. Dorea din tot sufletul să-i vină în ajutor. Nu putea spune că a fost înțeleș.

– O să merg la nunta munteanului. Nu singură! Cu mulți dintre prietenii lui de aici. Mai cu seamă cu părinții mei. Am să mă întorc. Locul meu nu mai poate fi, decât aici. Aici și nicăieri, în altă parte.

Cum au decurs lucrurile pe valea Bistriței, Ion nu a aflat niciodată. Nicu Baros a încercat să-i spună, dar a considerat că mai bine era să tacă. La fel a făcut și Mihai, plimbărețul din Bălteni.

La întoarcere, Ion terminase legănuțul. Strălucea în el inima lemnului. Era culcat. Își dezgolise piciorul să respire puțin aer curat, să i se mai domolească durerea.

Privindu-l, Minodora, s-a umplut de revoltă.

– Suntem nebuni, Ioane! Din prieteni, am devenit dușmani. Fără să știm de ce, ne dușmănim atâta! Sau poate că știm! Și nu cred că vom înțelege vreodată cine este mai vinovat!

Răzvrătită, din milă a ales până la urmă ciuda, împotriva ei și a celorlalți care, nu au făcut ce trebuiau să facă.

L-a dus la spital. De atunci, Elena a avut doar un tată mereu purtat prin spitale. Boala din picior s-a înfrățit cu cea din inimă. Era mărișoară când Ion a plecat în locul hărăzit încă dinaintea terminării războiului.

***

După ce a remarcat-o la fântână, Sava nu a mai simțit că este singur. A trimis scrisoare Gornescului. A simțit nevoia să-l cheme la nunta lui. Dacă nu și-ar fi cunoscut părinții i-ar fi spus lui Furtună Marin cu mândrie tată.

Între cele două sate a fost un umblet a scrisorilor. Din ele Marin Gornescu a aflat că se însoară în duminica Sfinților Împărați.

– „Aș fi putut alege o altă zi. Fiecare are răsăritul ei de soare. Am vrut să fie de ziua eroilor, să-i pot și pomeni. Să se bucure că nu mi-am pustiit viața. În liniștea dintre gloanțe făceam planuri să ne cunoaștem satele și fetele. Eu am văzut cât sunt de frumoase acolo. Ar fi trebuit să vadă și camarazii mei cât sunt de frumoase cele de aici. ....Durerea e prea mare să nu-i am alături....

– M-aș bucura să ne fiți aproape, să stați în locul părinților. Poate așa, durerea că nu-i am va fi mai ușoară. La Mărășești ați fost. De acolo până la Bicz trebuie să treceți prin Adjud, Bacău și Piatra Neamț. De la Bicz mai e puțin până la Hangu. Pe valea Bistriței trec multe mașini. Din munții noștri lemnul pe aici pleacă din țară.

Tot din scrisoare a aflat și Sava.

– Dacă spui că drumul trece și prin Mărășești, nu o să mi se pară greu. Nu mi-a fost greu nici când am umblat prin acele locuri după moarte. Din moarte m-am născut și mă pot mândri de ce am lângă mine. Fără moartea de atunci și fără trecerea ta prin Lungeni, viața nu ar fi avut nici o însemnătate. Mă rog Domnului să trăiești și să înțelegi asta. Mă bucur, că trec și pentru împlinirea unor datorii”.

Luna mai a fost călduroasă. Părea un început de vară când soarele este darnic și oamenii poartă în suflete curajul noului început.

De cele mai multe ori nuntirea se face toamna. Pe vremea belșugului fiecare casă, cât de sărmană ar fi, trăiește cu încredere venirea zilei următoare. Oricând s-ar petrece, este un eveniment care pune o cărămidă trainică la temelia vieții.

Cu dorințele clocotind în suflete, tinerii pășesc pe alt drum cu altă încredere. Nașterea pentru oameni este moment de sărbătoare. Satul prinde viață, pentru că pe vatra lui se încheagă o nouă familie. Creșteți și vă înmulțiți! Puterea unui neam prinde rădăcini cu pruncii care se nasc. La jocul nunții participa satul întreg, respectând niște reguli venite din îndemnurile inimii și din înțelepciunea maturității.

Prima zi a nunții a început la casa miresei. A ținut până seara târziu. A doua zi tineretul a slobozit veselia peste sat. Abia în a treia zi, nuntașii au trecut pe la casa mirelui. Acolo au băut un vin fără asemănare. Masa, cu toate bunătățile pregătite, nu ar fi avut loc.

Soacra mică a avut dreptate.

Întâmplările fac uneori obiceiurile să urmeze căi neobișnuite.

Cu satul lângă el și prietenii veniți din zările umblate, Sava era totuși singur. Marin și Ioana Furtună țineau locul socrilor mari. Mirii, în haine tocmite la Piatra Neamț, au mers la părinții miresei pentru binecuvântare.

Părinții lui adevărați erau călători pe cerurile nesfârșitului. La fel și nașul lui, Grigore Cojoc.

Avea ceva tainic de făcut. A plecat înainte cu Minodora. Să nu fie singuri, în urma lor, nașii, Ecaterina Cojoc, Viorica și Ioan Andrei, copiii ei, părinții de suflet, Ioana cu Marin și cei ai Minodorei.

Sava mergea să vorbească cu morții.

Mai întâi a aprins lumini, la mamă, tată și la naș. Sava nu știa să arate emoția. Vijelia izbea în baierale sufletului umbrindu-i fața. Mângâia crucea ca pe creștetul cuiva drag. În locul lui bocea Minodora.

Lângă cruci a întins trei prosoape. În albul lor razele de soare încălzeau lacrimi de lumânare. Au așezat colacii împlețiți într-o horă a nesfârșitului, pentru triumful vieții. Colaci făcuți de mireasă împețiți cu măiestrie și cu un gust să fie pe placul orișicui. Era un obicei, datul colacilor să fie păzit de privirile rele. Deochiul să nu aibă nici o putere asupra sănătății pâinii. Altfel, boala lui se întinde cu ușurință aducând greutate nemeritate tinerilor. De aceea peste colaci au pus un acoperământ din in înflorat. O pânză albă, zămislită cu trudă, cu lumina ochilor în nopțile când mamele vegheau somnul pruncilor și cu mâini obosite să-și găsească odihnă pe vătaia spatei. O țesătură mult mai plăcută vederii ca borangicul, pânza măiestrită de mâinile neobosite ale hangancelor și botezată în apa fără de asemănare a Bistriței.

Și-a rezemat fruntea de crucea mamei pentru o spovedanie.

– Să știți că mă însor cu fata vecinilor noștri, Mihai și Paraschiva! Am venit să ne dați binecuvântarea. Vă rog din suflet să fiți lângă noi pentru împlinirea datoriei. Vom avea alături doi oameni de ispravă. Sunt părinții mei din ale vieții și aceleași sentimente ce le am pentru voi le nutresc cu cinste și pentru ei. Iertați-ne, să știm și noi ierta când greșeala cu voie sau fără voie se abate asupra noastră.

Ioana Gornescu păși către ei cu emoție. S-a gândit că așa ar fi făcut și părinții plecați. A sărutat mai întâi mireasa, apoi mirele.

Cele două ogrăzi erau neîncăpătoare. Cu lumina cerului și pacea din inimi, lumea nu putea fi despărțită. Nunta în două ogrăzi, purta două feluri de vorbe. Și la binele Domnului se rostesc vorbe, la lucrătură de oameni mai abitir.

Trebuia un loc larg pentru mese cinstite din belșug și lume pornită spre petrecere. Nici nu era departe. În spatele casei Leonorei Jitaru, până la casa lui Gheorghe Diaconu era un loc liber. Și nașii și biserica erau pe aceeași uliță.

Pentru un timp au fost împărați. Aveau cunune pe cap, coroanele regatului familiei. Nimeni nu mai era ca ei. Doi oameni cu un drum nou deschis în față, încă necunoscut dar dorit de toată lumea să fie a împlinirilor cinstite.

Se vorbea despre un cocoș și o găină. Vorbe să poată crede cineva că este mai destoinic și merită să stăpânească frâiele casei. Cineva din mulțime chiar spuse.

– Calcă pe picior nevasta! Să știe care e șeful.

Sava a amintit înainte de a pleca la biserică să nu se pomenească de așa ceva. A tăcut. Știa că unele obiceiuri își pierd cu greu însemnătatea. Nu avea nevoie de așa obiceiuri și nici nu a vrut să arate lumii că ar fi interesat de cum poate cineva să-și arate șefia.

A ținut cont de toate ce-i erau treze în minte, mai cu seamă sfatul mătușii Ioana: „Până ajungi la biserică și apoi până la venire, să nu întorci capul. Să privești numai înainte, să nu te ispitească în viață și alte drumuri. Și cât va ține nunta când ești lângă nevestă să nu lași pe nimeni să treacă printre voi”. Nu erau doar vorbele mătușii.

La întoarcere, de o parte și alta a drumului, au fost aduse găleți pline cu apă. Găleata goală însemna sărăcie. Lipsurile aduse de ea fac viața greu de îndurat. A fost nunta când nimeni nu a îndrăznit să răstoarne găleata. A hotărât dinainte să nu cuteze nimeni așa ceva, Tot mărunțișul din buzunarele nuntașilor a ajuns în gălețile cu apă. Când au trecut pe lângă ultima găleata, vornicelul a plătit-o cu un fișic de bani. Cu apa din ea se împlinea altă datină. Din curățenia palmelor, viața prinde curățenia ei. Era datina spălatului pe mâini a hanganilor.

În fiecare dimineață, cu apa fântânii îți primenești fața și mâinile să poți începe munca zilei cu încredere. Era dimineața vieții lor, un timp al renașterii și se cuvenea cinstirea apei pentru botezul noii familii.

Bucatele ispiteau și văzduhul. Sarmalele în frunză de varză cu amestecătură de carne de vițel și porc așteptau îndemnurile focului. Să o mărunțești, erau nevoie de mașini de tocat. Nașii aveau o mașină nemțească mare să poți toca oricâtă carne ai fi avut. O parte din ea, se tăia în bucățele mici cu satârul. În amestec cu orezul se puneau crupe de păpușoi vânturate și spălate în multă apă. Despre celelalte, gospodinele știau măsurile și le respectau cu sfințenie. În oale de lut, pe vatra fierbinte a cuptorului, sarmalele așteptau ore bune să fie cuprinse de căldură. Era grijă mare pentru gospodinele care aveau în atenție pregătirea acestor bucate.

Apoi friptură și pastramă. Au fost tăiați doi vitei. De pregătitul lor se ocupau mereu aceeași oameni și nu s-a întâmplat vreodată să rămână nemâncat ce era pus în farfurie. Plăcintele moldovenești scoase atunci din cuptor ispiteau mesenii cu aromele lor, oricât de sătui ar fi fost.

Toți și-au făcut datoria cu cinste să nu plece nimeni cu părere de rău. Și druște și vătășei și mai cu seamă vornicelul care era un fel de comandant a unei oștiri pregătite să nu piardă nici o bătălie, ca viața să nu îngenuncheze niciodată în fața oricărei nevoi. Lumânările de cununie au fost adăpostite în odaia curată a Leonorei. Abia spre dimineață au fost scoase când nașa a adus tortul special pregătit pentru miri. Până atunci la masa nașilor au stat aprinse lumânări obișnuite. Cu toată vânzoleala din jur au păstrat o lumină jucăușă și limpede.

Minodora din Lungeni a sărutat mireasa când socrii au înfipt în gălețile cu grăunțe, lumânările de cununie. Pe fetele mirilor a răsărit ceva din lumină unui început de soare. Faruri ale existenței împotriva rătăcirii să găsească fără greutate calea întoarcerii oriunde s-ar afla. O pală de vânt, pornită cu răutate, suflă către lumânări. Una din ele s-a stins. Vântul hoinar nu știe ce face. Nu are știință de carte să citească în destinele oamenilor. Din lumină de alături Ioana Gornescului, cu grabă să nu vadă nimeni, o aprinse din nou. Era moldoveancă și ținea cu sfințenie, ca lucrurile să se petreacă după rânduiala primită de la străbuni.

***

Profesorul Galinescu mergea către casă. Când trecu de fântâna din colțul grădinii lui Ioan Andrei auzi muzică. Trebuia să se oprească. Era viața lui. Visele clădite cu crâmpoie de cântec erau odihnitoare. Le așeza într-o înșiruire limpede ce dă bucurie auzului să fie loc de întâlnire cu vise îndrăznețe. Să nu le piardă în uitare se scula făcând din noapte un tărâm al notelor muzicale dirijate de suflet.

Nu era larma pestriță a mulțimii. Satul s-a adunat acolo pentru a sărbători viața. Unde era vin bun și cântece frumoase, vorbele se rosteau într-o armonie a respectului și încrederii.

– M-am oprit că am văzut oameni noi! Niște străini din țară, la nunta lui Sava am crezut. M-am oprit și am stat de vorbă. Am înțeles că nu sunt de loc străini. Sunt prietenii noștri de mai departe care au venit la noi să ne încânte cu muzica lor.

Tremura văzduhului înfiorat de armoniile taragotului. S-a uitat cu atenție la Marin Gornescu.

– Dumneata reușești să faci muzica să o asculți cu sufletul. De la domnul Marin ai ce auzi. Fără condei nu ar mai fi scriitorul. Dacă nu ar fi fost taragotul, ar fi găsit altceva. Pe ce pune el mâna se umple de viață. La petrecere se și cântă. De aceea când pleci de acasă e bine să arunci bolovanii din bocanci.

Nu știa cum joacă cei din Lungeni. A aflat, privindu-i. Mihai Târâie Brâu, Coșolină, Pricopseală toți cu nevestele. Mai erau Mircea, Neacșu și moș Grigore din Bălteni. Și ei cu nevestele. Printre ei o namilă de om. Știa și el să cânte.

Din Lungeni ar mai fi venit lume. Unde mergea Marin Furtună satul trebuia să-i fie alături. Ar fi venit, că la nunta unui prieten, nu se putea lipsi.

– Mai rămâneți la casele voastre cu grijă și de celelalte gospodarii. Să avem ce povesti la întoarcere.

Cu ei a venit și Imanuel Godja. Pentru învățător, nunta, a fost o întâmplare fericită, de a nu merge singur cu durerile bătrâneții în picioare pentru o întâlnire mult așteptată. Cu prietenul, să ceară din amintirile vieții cele care fac dorul de țărâna începutului, să fiarbă dorințe și să nu le pară cumva rău că revederea ar putea fi pentru ultima oară. Vorbirea cu Sava, atunci în casa Minodorei, a fost un început a trezirii amintirilor. Soarta a făcut să alătore din nou doi prieteni. Ce trebuiau să-și spună nu le-a fost de ajuns timpul cât ține o nuntă de gospodari.

Minodora a coborât din mașină cu pruncul în brațe cu grija mamei, ca larma mulțimii să nu-i tulbure somnul. La dorința ei de a merge cu copilul, Gornescu nu s-a opus. Ion a tăcut rămânând de sprijin ogrăzii.

I-au făcut loc în odaia bună, unde liniștea părea că așteaptă demult o asemenea împlinire. Mătușa Ioana fremăta de nerăbdare.

– Să vedem ce minune stă în așa hăinuțe frumoase!

În familia lor, erau puțini copii. La Constantin, unul singur. La ea nimic. Trăgea nădejde că după nuntă nepotului, în ograda lui, soarele va mângâia cu căldură căpușoare blonde. A cerut voie să-l privească. Pentru mame, este o mândrie să arate bucașica de suflet cu ce a fost binecuvântată de viață. Când era vorba de copii, mătușa Ioana uita de toate. Se împlinea o dorință a vieții ei. Sava spunea fără ezitare că ar fi în măsură să crească o mie dacă s-ar îndura Dumnezeu să-i hărăzească.

Ridică, batistuța, cu grijă. De sub scutec un chip de înger. O frumusețe. Privi uimită. Fața i s-a luminat ca la o aducere aminte dorită. A oftat fără să știe de ce.